
**Privim ca abonați pe D-nii ce vor bine vroi
a primi două numere unul după altul.**

Mizeria în Londra.

Cînd Jean Jacques Rousseau a zis că civilizația este izvorul tuturor relelor, a avut, până la un punct, dreptate. O lege fatală ne arată că *Progresul și Mizeria* astăzi sînt căsătorite și merg mîna în mîna.

Nu voi căută să arăt cauza și leacurile ce se propun; locul lor nu e aici. Cea ce voi face este tabloul, dosul medaliei din viața orașului celui mai cult, mai mare, mai civilizată—tabloul vieții din Londra, tabloul vițiilor și al ticăloșiilor celor mai degradatoare și pe cari lumea noastră abiea le ar putea crede.

Cea ce scriem nu e decît o traducție, un rezumat, fără pretenție, a dărilor de samă, ce *Hector France*, face acuma în jurnalul radical „*Le Reveil*”.

Pentru femeia săracă din Londra nu sînt decît trei căi: *hoția, prostituția, moartea*. Pentru dînsa lucru nu există. Pentru o *sută de mii de locuri în fabrici—două sute de mii de postulate*, fete tinere așteaptă făcîndu-și concurența cea mai înversunată!

Ca exemplu vom cită următorul :

„Intr'un meeting ținut la *Noting—Stil*, localitate relativ bogată, și în care ierau de față peste o mie de *modiste, croitorese, linjerițe* a căroră profesiune cere oare care curățenie în înbrăcăminte, președintele întrebă :

— Cîte cîștigați 8 shilinge pe *septămîna*.

Shilingul valorează un leu și 12 bani.

Nimene nu respunse.

— Cîte, cîștigați 7 ?

— Tăcere.

— Cîte, 6 ?

Cineî ridicară mîna—Treisprezece cîștigau 5 shilingi, 20—*patru*, o *sută trei*,—250—numai *unul pe septă-mîna*; și remășița—*nici unu*.”

Și ce e de făcut cînd frigul iernei bate la ușă, cînd foamea îți roade stomahul, cînd fabricile sînt închise?

Ce e de făcut?

Intreabă pe aste 250,000 de prostituite din Londra—
răspunde autoriul articolului.

250,000 de prostituite e grozav și cu toate acestea cifrele aduse nu pot decît se ne afirmă adevărul cel
mai real.

Eată calculul:

După statisticele făcute de *Hickson* și *Parent Duca-*
tel numărul prostitutelor din Londra crește din an în
an, astfel:

In 1797	ierau	75,000
— 1800	—	80,000
— 1820	—	100,000
— 1830	—	120,000
— 1840	—	160,000
— 1850	—	200,000
— 1860	—	220,000

Din zece în zece ani numărul se mărește între 20—40
de mii și deci dacă în 1860 ierau 220—fără exagerație
putem pune pentru anul grației 1881—250,000, dacă
nu mai mult.

E spăimîntător!

Inchipuiți-vă un oraș de două ori și jumătate mai
mare de cît Iașul—compus numai din prostituite.

Și cu toate aceste această cifră este a patra parte
din numărul femeilor nubile din Londra!

* * *

De mult se zice că comerțul uman a încetat—și
tocmai Anglia care e în capul mișcării umanitare ce
a avut ca rezultat nimicirea robiei, tocmai iea ne dă
priveliștea cea mai desgustătoare—vinderea omului.

Traficul cu albi ce-a făcut de curînd atîta zgomot în
Bruxelles—e jucărie față cu ce se petrece în metropola
progresului!.

Voiu să vorbesc de „*iermaroacele de copii.*“

Voiu să vorbesc de vânzarea fetelor de cătră înse-și mamele lor.

La *Spitalfields* e bilciul copiilor; acolo părinții vin pentru a-și năimi copiii cu luna sau septămîna, sau în realitate a-i vinde.—Mărturiile lui *Leon Faucher* și ale lui *Hickson* ne arată în de ajuns că: odată tîrgul făcut, cumpărătorii își iea copilul—făcînd din iel ce vra; morala părinților e așa de elastică în cît e de ajuns ca copila să-i aducă cîți-va shilingi, pentru ca nici o întrebare să nu i se puie.

Și e destul să treci la căderea nopței pe stradele Londrei, și vei fi oprit la fie care pas, sau de mamă care-ți oferă pe fica sa, sau de fica singură care repetă cuvintele puse în gură-i de înse-și născătoarea îei.

Astă-vară dacă nu mă înșel, Iașul se grămădea ca să vadă la „Chateau aux Fleurs“ trupa arabă *Beni Zug-Zug*. Fie care își amintește de micii Clowni cari făceau atîta plăcere publicului.

Ei bine! Astă-zi un corespondent al unui ziar din Londra a denunțat jurnalului seu, că acești pseudo-arabi nu sînt de cît pur și simplu engleji, pe care Barnum, directorul, i-a cumpărat din Londra de la părinții lor.

Trupa iera în Constantinopol unde a fost descoperiți bieții copii flămînzi, stîlciți și într'o desăvîrșită murdărie.

Barnum, iera gata să mai facă un drum spre Londra, de unde nouă victime trebuia, să-i vie sub ghiară.

Și dacă băeții sînt atît de căutați, ce trebuie să fie cu fetele, cari prin însa-și firea lucrurilor trebuie să a-tragă privirile cumpărătorilor și ale desfrînaților?...

Hector France, reproduce înseși vorbele unei mame de familie în această privință.

„Fetele până la 14 sau 15 ani—aduc mai mulți bani; trecute de această vrîstă, sau te costă prea mult sau se duc cu întăiul venit, lăsînd pe *bicata mamă singură: crește, copii domnule; ieată resplată!*“

Cîtă vreme fetele trăiau cu dînsa împreună; mama avea un venit sigur.—Și nu trebuia să se jeluească la zilele bătrîneței, la zilele negre?...

Fiecare îi aducea sara o sumă hotărîtă după vrîstă: Cea mai mare, care avea 12 ani, îi aducea 5 shelingi o livră sterling și jumătate pe săptămînă—scoțind duminica, zi de odihnă, de rugăciune și de pace.—Și de cît să aruncăm privirile, de cît să străbatem mai adînc taina atîtor case serace, fără lucru, fără cultură, fără morală, de cît să arătăm cum foiesc ființele omenești fără deosebire de sex și vrîstă, decît să zugrăvim totul ce să ascunde sub morala sulemenită a poporului englez—mai bine aruncăm vâlul des al pudorei peste astă lume unde omul e departe—de a fi considerat ca ast-fel.

Sărăcie—immoralitate—corupție—surori gemeni din lumea de azi, cînd veți dispărea lăsînd omului totul ce natura i-a lăsat spre moștenire?...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Emil.

DRACUL și BABA.

(anecdoadă populară).

Dracu-și puse-odată'n minte casa unui om să strice
Căci avea pe dînsul ciudă că-l vedea trăind ferice,
Și făcu drăciul mulțime cite'n minte i-au venit
Dar zădarnic; căci cu iele dorul nu și-a izbindit.
Iată că umblind odată dracul groznic supărat
Nu știu cum din întîmplare peste-o babă'n drum a dat.
„—Ce mai faci, îi zise baba?....

„—Dă! Și ieu ca un biet drac,
„Tot mă zbucium zi și noapte și nemic nu pot să fac.
„—Ce să faci?

„—Auzi ce zice, ce să fac!!.. Mai bine lasă
„Căci muncesc de-atîta vreme și nu pot să stric o casă.
„Vreau să fac pe niște oameni tineri să trăiească reu
„Și nu pot....

„—Nu poți atîta?!!.. Aferim de capul tău

„Apoi dar colò pe muche du-te'n staniște și ragi
„Ca o vacă, dacă'n stare nici atit nu iești să faci!.....
„Papucî galbenî dacă-mî cumperi, ieu te fac să izbîndești
„Ș'apoi încă 'n scurtă vreme precum nici nu te gîndești.
„—Poți tu face?!...
—Se'nțelege!.. și mă prind, jupine drace,
„Papucî galbenî să nu-mî cumperi, până slujba nu-ți voi face..
„—Bine! Fă! Îi zise dracul, căci papucî îți cumpăr ieu....
„—Las că face baba, face, să te prindă muștereu.
Apoi unde omul șede dracul după ce i-a spus
Și anume cum îl cheamă baba 'n goană s'a și dus.

Ajungînd la om acasă, în năuntru a intrat
Unde, singură femeea frămîntă un aluat.

„—Ce-î mătusă?..
„—Reu, drăguță, căci afară vremuește
„Și mi-î frig....
„—Poftim la mine. Șezi la sobă te 'ncălzește..
„—Bogdaproste, mămucuță! Ah ce suflet dulce ai!!..
„Suflete de acestea, mamă, zboară chiar de-a dreptu'n raiu
„Dar păcat, păcat, mămucă!!“ zise baba lăcrămînd
Și ștergîndu-și ca o hoață ochii și mereu otînd.
„—Dar de ce-î păcat mătusă?!..
„—Ia-î păcat drăguța mea,
„Drept îți spun, că pentru tine zeu m'ași face de-ași putea
„Val virtej în ori-ce parte, pe jaratec ași calca
„Ca să-ți intru în voe numai lumea 'ntreagă ași resturnă.
„Dar bărbatul tău....

„—Ce face?
„—Dă! Mi-î martor Dumnezeu
„Că iel șede și petrece cu vr'o trei în locul tău....
„S'a ales un reu de frunte, lumea 'ntreagă te jelește
„Iar tu crezi, sermană fată, că iel încă te iubește!....

Astfelîu zise și de acestea baba multe înșiră;
Iar femeea de mîerare frămîntatul își lăsă
Și 'ntristată de a-à veste nici o vorbă nu scotea,
Ci ca ceara 'ngalbenită vărsa lacrimi și plîngea.
Iară babă ca o hoață pe furîș s'alătură
De covata cu făină și o mină-și împlintă,
Ș'apoi mîna de făină pe femeie 'n cet a pus
Și pe spate un semn de mină i-a făcut ș'apoi s'a dus.

La bărbat întins se duse și la scaun îl găsi

Căci casap ieră cu breasla, și 'ncepu a-i povesti :
Că umblind cătind pomană, de 'ntîmplare a trecut
Prin cutare loc anume și pomană a cerut.
„Dar din casă un om prea tînăr, zise baba, m'a 'nterit
„De-acolo; dar prin fereastră pe acel om l'am fost zărit
„Cum ședea cu o femeie și ce dulce îi vorbea
„Și cu mîna pe la spate, ia așa o cuprindea....
„Dară spune a cui e vina? Tinerete parcă nu-s.
„Dacă-i inimă și-i lume, ce să-i faci?!.. M'am ca mai dus.“

Dar precum de-a fir a părul casa locul îi spusese
Omul fără multă vorbă de îndată înțelese
Că-i a lui acea femeie și strîngînd din pumnii virtos
Ca o fieară se repede înspre casă mînios :
„Vai vieța amărită zise omul necăjit,
„Căci de mîi de ori măi bine ca să pier ași fi voit;
„De cît lucruri de acestea, ce mă pierd, mă otrăvesc
„Să aud, căci mă sfășie!.. Oh!.. Turbez, înnebunesc.....
Iar femeea supărată ca și dînsul aștepta,
Ca să vină să-l întrebă de-i frumos cum se purtă....
Cînd văzû pe om că vine mînios și-încruntat,
Cîte baba îi spusese toate drepte le a luat.
Și 'ncepû cu reu la dînsul, cum în casă a întrat.

Omul deci gîndind la babă ce i-a fost istorisit
Căutînd înspre femeie semnul mînei a zărit.
Atunci trase iuti cuțitul și în piept i-l împlintă
Și îndată după dînsa însuși viața își scurtă.
Și-amîndoi scâldați în sînge jos în casă au remas
Omul cu cuțitu'n mînă încheștat precum a tras.

De atîta grozăvie dracul chiar s'a spărieat
Și de-atunci și iel de babă nici s'a măi apropiat
„Drac îs Ieu, își zise dracul, dar baba-i vai! Minune!..
„Că pe cît e de 'ndrăzneată dintr'o vorbă mă repune.
„De-ași scăpa acuma teafăr, căci pe cît o văd de hoată
„Cine știe, îi tună'n minte și-mî trîntește-o boroboată... .

Iară cînd, papucii baba a venit ca să și-i Iea
Dracu-i puse într'o prăjină de departe să iei dea.

T. D. Speranță.

In ajunul Anului nou.

Te duci în veșnicie, bătrîn cu ghebu'n spate,
Saturn la ȳel te chieamă, păcatele-ți să-ı spuı
Și proasta omenire gonindu-te departe,
Cu flori primește-n zgomot pe al timpului nou puiü!

Ba spun poețiü încă că pruncu-i plin de glume,
Că fericirea ȳeste în cornul lui, că mîne
Mai mîndru, resări-va alt soare pentru lume,
Că până și reptatea, va lua a vieței frîne!

An nou! an vechiü! pe lume tot rele o s'aducă;
Urcați-l azi în slavă și mîni l'ıți blestămă,
Războiul roșiü de sînge zăbalele își mușcă:
Tiranii vor războae; războae vom purtä.

Te duci moșneag purtîndu-ți pe spetele-ți curbate
Volumul gros de fapte ce'n cale ai privit:
Popoarele în prada mizeriei turbate.
Și-un tron prin dinamită în aer azvîrlit!

An nou! ce lucruri nouă aduci pe lume, spune,
Sub forma tinereței n'ascunzi vre un bătrîn?
Ne-aduci oare alinul, ȳești sol de vremi mai bune?
Cu cine ȳești: cu sclaviü—sau ȳești cu al lor stăpîn?

O pare-că văd la anul, cum lumea 'nsingerată
Te va goni cu chiot, cu plinset, cu flori..
Dar, vai! ca să salute din suflet bucurată
Alt prunc, alt an, ce sigur nu-ı va aduce flori!

Const. Mille.

1881. Decembrie. Bruxelles.

Betia opiului.

Regușit pendula spune miezul nopței, ceas de jale
Cînd amara insomie deschiși ține ochii tăi
Și în crierii tăi varsă a muștrărei negre bale,
Cu cîocanul ȳei de grijă, crunt lovind faptele tale
Ca o vitrigă ce-și bate flămînziți copiii săi!...

Hai la bal!...

Valțul fantastic cu nebuna-î vijelie
S' amuțască în al meu suflet toate grijele ce port,
Să mă duc în altă lume, ca într'o tragică beție,
Cind alături cu sceriul celor ce ți-au fost dragi ție,
Intinzî masa morței hidă ca o tidvă de om mort!

Să 'nsăilez măcar pe-o oară haina neagră a bucuriei,
Ca hamlet cu o tidvă goală nebunește să mă joc
Și pe malul vieței mele ca și-o veche poezie,
Să dispar încet cu încetul, fără zgomot, gălăgie
Fără a da la nimeni știre c' am lăsat al mesei loc!...

În otrava băuturii să-mi moiū vinetele buze,
Și cu *Opium* gândirea să-mi lungesc la nesfârșit,
Și lipsit de energie ca a toamnei roșii frunze
Cu o haină udă întocmai să cad jos, fără s'auză
Mintea mea, rîsul sarcastic al drumetului grabit!

Să mă calce în picioare toată lumea care trece,
Păzitorii să 'nbrîncească corpul meu nesimțitor,
Glodul stradelor pe față să-mi lipească o mască rece,
Foamea trupu-mi de putere ca și o pompă să mi-l sece,
Numai minței mele lese nebnatecul îei zbor!

Să cuprind cu fantazia fericirile dorite,
Poezia să-mi apară sub veșmîntu-î de rubin
Și tot ce-am cătat în lume, zinele cu aripi slăvite,
Să-mi desfășure în străni perspective nesfârșite
Și să-mi verse fericirea cornul îei de bunuri plin!...

Să-mi arăte ce-î iuhirea, să-mi arăte ce e traiul,
Valea plîngerei din lume să dispară ca un vis,
Și măhnita omenire s'o privească găsindu-și raiul
Cum aquila urieașă își găsește țara 'n plaiul
Ce a nutrit'o și a crescut'o, ce întâiu blind i-a suris.

Să văd visurile mele leagăn moale al junetei,
Că apar sub prisma rece a realului lumesc,
Să văd dragostea ce veșnic pe cărările vieței
N'a zimbit măcar odată cu iubire, tîneretei
Ce-i cerșea ast dar pe care alții îl desprățesc!

Și apoi vie deșteptarea indroiata cu prosticia,

Vie al vieței noastre negre, uricios, negru tablou :
Cînd din somnul mieu letargic mă va scoate insomnia,
Pe-ale opiului aripi legîndu-mi fantazia
Nesfîrșitul fericirei am să-l văd atunci din nou !⁴.

Const Mille

1881 Decembre 3. Bruxelles.

NEMÎNGÎIEREA.

Sînt sătul de chinul vieței ce mereu, mereu m'apasă.
Sînt sătul de pribegie și de traiul meu măhnit,
Un duh reu cu fața hîdă zi și noapte nu mă lasă:
De-s pe drum, drumeț nemernic, sau de sîngur stau în casă
Iel îmi toarce zi și noapte din fuioru-î încîlcit.

Zi și noapte lîngă mine stai duh reu, nemîngăiere
Și-mi șoptești torcînd la capu-mi ațe lungi fără sfîrșit
Carî-apoi mă prind cu sila de mă zbucium în durere,
Ca o muscă ce se zbate bîzîind fără putere,
Pîn o suges vie încă / nu paingin pîngîrit!

Ași voi să scap o dată să mă duc să fug de tine:
In cotro ? In lumea mare pretutindenî te găsesc,
Te privesc atuncea iarăși mă privești și tu pe mine...
Capul tău, juvenă hîdă să-l zdrobesc atunci îmi vine,
Și-ași vroî... dar n'am putere; stau uimit și te privesc.

Ochii tăi steclesc selbateg, mă cuprinde nebunie,
Zbier atuncea ca o fieură, mă frămînt și mă muncesc,
Altă dată cred că-s liber și tresalt de bucurie...
Ca să cad pe urmă iarăși cu mai multă grozăvie
Cînd zăresc țintiți spre mine doi ochi mari carî steclesc...

Sînt sătul de chinul vieței ce mereu, mereu m'apasă
Sînt sătul de pribegie și de traiul meu măhnit,
Un duh reu cu fața hîdă zi și noapte nu mă lasă:
De-s pe drum, drumeț nemernic, sau de sîngur stau în casă
Iel îmi toarce zi și noapte din fuioru-î încîlcit.

Al. C. Cuza.

Berlin Dec.

1881.

Cîteva considerații asupra tipurilor omenești.

Între chestiunile cele mai încurcate, putem pune de sigur și stabilirea tipurilor omenești.—Chestiunea fiind foarte însemnată din mai multe puncte de vedere a fost foarte mult studiată; înse din nefericire multe cercetări au avut bază greșită și prin urmare rezultatele au ramas cu puțină valoare, de multe ori chiar mai mult au încurcat chestiunea de cît au luminat'o! În timpurile mai nouă s'au făcut cîte-va studii adevărat științifice, cari dacă n'au deslegat pe deplin chestiunea, cel puțin au pus-o pe adevărata cale, dar ce folos, dacă tocmai acei cari mai ales ar trebui să cunoască mai bine această chestiune, istoricii, cei mai mulți, nici n'au idee despre importanța ieî, nici n'au auzit despre lucrurile științifice dovedite în această privință! Aceasta iese cauza ideilor curioase și absurde, cuprinse în multe tractate de Istorie!—Dacă istoricii cunosc așa de puțin aceste lucruri, ce să mai zicem de acei ce nici nu s'au gîndit la iele? De sigur că cea întăi idee întilnită, greșită dar pusă sub o formă cam științifică, va mulțămi pe cei mai mulți!

Pentru a combate ideile greșite privitoare la chestiunea cu care ne ocupăm, voi stabili, pe cît se va putea, servindu-mă de ideile cuprinse în scrierile antropologistilor celor mai însemnați, punctele de plecare pentru a se putea ajunge la o deslegare științifică a chestiunei.—Mai întăi înse, să vedem care-i cauza de această chestiune iese așa de încurcată? Aceasta ne va folosi, căci, iese știut că mai ușor combatem o greșală, cînd îi cunoaștem origina.

Cînd ne ocupăm cu studierea unui gen sau a unei familii de animale, în general putem ușor deosebi speciile și le putem caracteriza; pentru ce nu putem face aceasta tot așa de ușor și la oameni, cari sînt și ieî tot animale?—Pentru că nici într'un alt soi de animale nu s'au amestecat așa de tare tipurile deosebite, cum

s'au amestecat la om! De la descoperirea Americii și mai ales în timpurile moderne, cînd dușmăniile dintre indivizii din popoare diferite s'au șters în mare parte, amestecul între tipurile cele mai deosebite s'au făcut în cel mai mare grad.—Cîte tipuri deosebite au provenit din aceste amestecări?! Unele tipuri mai nou formate se pot cunoaște din cari au provenit; dar altele produse mai de mult, la care caracterile au ajuns a se fixa, a se putea transmite prin moștenire, cum le vom deosebi? Apoi gruparea silită a mai multor tipuri deosebite în aceeași unitate politică, face de multe ori cea mai mare încurcăală; căci mulți scriitori confundă *poporul* unei țeri cu *tipul antropologic*, ceea ce iese departe de a fi tot același lucru! Așa dar francezii formează un popor în general cu aceleași amintiri plăcute sau neplăcute, cam cu aceleași calități, dar cîte tipuri deosebite găsim între dînșii?! Unii sînt blonzi, alții castanii, alții brunți, alții roși, etc. etc. Același lucru cu Germanii, Rușii, Românii, etc. Chiar Evreii, cari prin exclusivismul lor s'ar părea, și chiar se crede de uniți, că ar fi scutiți de amestecare cu alte tipuri, sînt departe de a fi numai de același tip! Dacă ar fi semiți curați, ar trebui să fie toți brunți, cu ochii în formă de migdală, etc. Acei roși, blonzi, castanii, etc, nu dovedesc altă ceva de cît o amestecare cu alte tipuri.—Iată deci că toate popoarele sînt amestecate din tipuri foarte deosebite, ceea ce ne explică suma de idei greșite respîndite de autorii, cari sau din neștiință sau din diferite scopuri naționale, politice etc. au confundat *tipurile* cu *popoarele*, producînd o încurcăală neauzită, mai ales în ceea ce privește tipurile superioare, mai tare amestecate!

Pe lîngă acestea mai trebuie să socotim între cauzele care au încurcat lămurirea chestiunii cu care ne ocupăm, și credințele religioase în privința originii oamenilor. Cîți scriitori nu și-au consumat toată energia lor pentru a susține visurile lui *Moise* în privința originii lumii și a oamenilor?! Cîte lucruri, care ar fi con-

das la deplina deslegare a chestiunii, n'au fost ascunse de diferiți fanatici, cari în orbirea lor, comițând o crimă contra adevărului, credeau că fac o faptă bună?! Cite spirite înalte, cari din cauza împrejurărilor în cari s'au dezvoltat luau de bune cele susținute de religie, s'au ferit de a se ocupa cu o chestiune pe care o credeau lămurită?!

Din fericire inse starea la care a ajuns știința, dă mijloace de a descoperi adevărul chiar și atunci când a fost ascuns cu cea mai mare îngrijire. În zădar susținătorii Bibliei și-au pus toate puterile ca să înrădăcineze credința că toți oamenii provin dintr'o singură păreche de *Evr-i* creați de Dumnezeu! În zădar *ti Cucier* a ascuns în pod scheletul ce-l *zohān*! Știința a dat probe neîndoelnice că iese absurd de a crede că omul a apărut de o dată așa cum iese și că din Evrei ar fi provenit toți oamenii!!.... Dacă falsificătorii inscripțiilor, ascunzătorii scheletelor și într'un cuvint toți prigonitorii adevărului, ar fi fost mai pricepuți, nu trebuia să se mărginească (cum au făcut) la ascunderea și persecutarea adevărului numai în parte, ci în total! Trebuia să oprească știința în total și atunci iar fi stabilit pe deplin *Domniea minciunii*!... Dar asta ieră natural să le scape din vedere; așa încetul cu încetul, pe căi foarte încercate, din lucruri de mică însemnătate la început: s'au adunat arme cari au zdrobit în multe părți minciuna și în curind vor zdrobi-o pretutindenea unde vor întilni-o!! Cine ar fi crezut cu un secol în urmă, că strângătorii de *șenici* și de *gțori de culbeci* de prin virfurile munților, că acei porecliți *nebuli* cari îmblau sfărâmând bolovanii cu ciocanul și veneau acasă cu buzunările pline de pietre, cine ar fi crezut că iei vor reduce la tăcere la tăcere pe îngîmfații *teolog*, că iei vor pune *Biblia* alături cu *Mitologia* și vor scoate la lumină adevărata origină a omului?! Inquizitorii vor fi recunoscînd că au lucrat ca niște copii! Au ars pe acei cari schimbaseră vre o vorbă din *credo* și au lăsat

liniștiți pe acei cari se ocupau cu spintecarea broaștelor și a gândacilor! Și cu toate acestea cei de mai de sus s'au înțeles cu acești din urmă și au resturnat fără multă vorbă *creațiunea biblică*, au arătat dezvoltarea gradată a animalelor în decursul timpului, legînd și pe om cu dînsule! Au arătat că copilul în pîntecele mamei sale trece printr'un șir de forme asemătoare cu ale diferitelor animale din care încetul cu încetul a provenit *omul*!!

Ne am cam abătut de la chestiune, pentru ca să se vadă că dacă am pus credințele religioase ca o cauză îngreuitoare a studiului tipurilor omenești, asta se rapoartă mai mult la trecut; căci în timpul de față cine se ocupă cu chestiuni de felul acesteia cu care ne ocupăm acuma, nici nu se mai gîndește, dacă sînt sau nu în concordanță cu religia!

Celelalte cauze îngreuitoare au mult mai mare însemnătate.—Totuși după cum am amintit și mai sus știința dezlega prin căi indirecte chestiunile cele mai încurcate și dacă n'avem fericirea de a da o dezlegare deplină, cel puțin ceea ce vom spune (după *Topinard*, *Brona* etc) va fi mult mai aproape de adevăr de cît credințele în general respîndite în această privință.

(va urmă)

W.

Dorinți nebune.

Ași vroi să cînt un cîntec trist ca bîeata omenire
Să fac lumea să resune de al meu glas răzbunătoriu:
In trei versuri să concentru: ură, dor, chin și iubire
Tot ce se frămîntă'n taina unui cap răzvrătoriu.

Ași vroi cu-a mea cîntare să-mî arăt a mea simțire.
Cu accente ce în lume încă nu s'au auzit
Să-mî ridic teribil glasul, să blăstăm vitrega fire
Pumnul să arăt la ceriuri, să scuip tot ce-î înjosit.

Ca și tunetul, să tune glasul lireiperate,
Ca blestemul să lovească tot ce'n lume am urît,
Ca urgia să străbată în bogatele palate,
Să mugească Infamia ca un taur ce-i rinit.

Să se teamă de sumețul ce sfacează tron și lume,
De acel ce după dînsul, trage manta-i de despreț,
De acel ce pân'acuma n'a mînjit sâracu-i nume,
N'a pus nici odată'n vieață lira, cîntecu-i la preț.

Și-apoi cîntecul cel gingaș ca o gingașă visare,
Ca un zbor de fluturi, sîngur să îl spun iei, numai iei.
Glasul inimei să spuie astă stranie cîntare,
Glasul inimei să spuie ce'i amoru-astei femei.

Ș'apoi vie, vie totul libertatea să-mi rîpească,
Vie lașii și stupizii ca să-mi scuie'n fața mea,
Și tiranii cu-alor fiere glasul mîeu să lăntuească,
Chiar amicii de-altă dată, palma lașilor să-mi dea!

Ași muri rîzind de toate, purtînd veșnic după mine
Manta lungă și curată a adîncului desgust
Căci de toate ușurată ași simți a mea rușine
Și-a mea ură; ce'n veci pace nu ma'ngăduit să gust.

Ași muri—ieară din mine, rămănea-va amintirea,
Glasul mîeu ca spija morței resuna-va ne'ncetat,
Și din noaptea ieî adîncă cînd ieși-va omenirea
De pe numele-mi va șterge al pigmeilor scuipat!

Bruxelles 1881. Nov.

Const. Mille.

Adinocara-Deum.

Vai! Inima-mi e seacă de-amor, de fericire
De ori-ce bucurie!
Ca sculptorul ce-admiră statuea'n nesimțire
Privesc acum în ochi-ți cum focul de iubire
S'a stîns stingînd cu dînsul al mîeu vis de junie!

S'au stins acele ceasuri de-aprinsă nflăcărare
De-avînt de fericire
În care ntreaga lume țeră o'mbrătoșare,
Cînd blind ființa noastră unită'n cugetare
Uitînd a vremei margini jură pe veci iubire!

S'au stîns!... Realitatea le-a dat cruda lovire
Le-a rîsipit în vînt!
Ființa ideală, sublimă nălucire
În mintea mea lăsat-ai numai o amintire
Un vis, o fantazie, un cîntec, un mormînt!

Și plin de desperare în viața mea cernită
Prin lume-alerg nebun;
Să caut mîngăiere pe-o lume învechită
Zdrobit mă simt cu totul, sătul de-a mea ursită
Ași blăstema cu ură al lumii, orî-ce bun!...

Ași blăstămă și vieața, averea, fericirea
Or-ce mă mai încîntă;
Amarul pretutîndei mă-a nveninat simțirea,
Din gingașa pruncie m'a prins nenorocirea
Si-acum desgustul vieței spre moarte mă avîntă!...

Ași blăstemă!... Dar care dor crud de răzbunare
În ochii miei lucește,
Cînd știi că idealul pe lume nu apare,
Cînd numai hîd realul cu mantia lui mare
Învăluie amorul curat ce ne zimbește!

Nebun atunci sermanul măi tare, măi cumplit.
Cuprins de desperare
Băstăm a mea ființă, căci, oh! cît te-am iubit
N'o poate nimeni spune și cît am suferit
N'ajunge suferință să fie orî cît de mare!...,

Vai! inima-mă e seacă de-amor, de fericire
De orî-ce bucurie!
Ca sculptorul ce admiră statuea'n nesimțire
Privesc acum în ochi-ți cum focul de iubire
S'a stîns stîngînd cu dînsul al meu vis de junie!

Respuns d-lui Gîrcineanu.

Nesăturat cu ridiculul produs la Pitești, nesăturat de împunsăturile prietenilor și cunoșcuților sei, conferențiarul atât de aplaudat al „*Naționalismului*” și al „*Patriotismului*”, după o lungă dar *înțeleaptă* tăcere începe a-și ridică capul.

Atît mai reu pentru iel.

Neconținut „concentrîndu-se”, Dl. Gîrcineanu, a găsit un chip foarte ușor de apărare. De îndată ce vede că monstruoșitatea e prea mare, că ridiculul și a ajuns culmea, D-sa face ca Pavel—reneagă zisele d-sale. Cine nu a ris, din cei adunați la Pitești, de *komanizarea* noastră prin dl. Gîrcineanu, de lacrimile vărsate pe mormintele Bucovinei și ale Besarabiei, de *diatribile* cu foc bengal contra Turcilor?... Și dl. Gîrcineanu, ne aducea și „*citații*” !...

Chiar și titlul, D-sa îl modifică, uitînd de sigur că în zelosu-î discurs s'a și încercat să definească „Patriotismul și Naționalismul”.

Pe acest teren se înțelege, noi ne declărăm inferiori d-lui Gîrcineanu.

O probă înse avem și atît de puternică în cît prin iea, probîndu-se falșitatea unora din denegările d-lui Gîrcineanu, prin analogie va trebui să încheiem : că totalul afirmărilor d-sale—e tot de aceeași calitate.

Cine a mințit *odată*, minte și adouă oară. Toate ziarele Bucureștene cari au dat samă de congresul piteștean și de conferința d-lui Gîrcineanu, au pomenit de ridicula alegațiune a *purismului nostru roman*.

Acum, cum se face că ziare atît de diverse în opiniunt politice să fie de acord cu „Contemporanul”. Din două una: ori toată ziaristica a complotat contra d-lui Gîrcineanu—și atunci ar fi o măgulire pentru D-sa, personalitate mediocră și inofensivă, sau presa a auzit ca întregul auditoriu și atunci trebne să credem că dl. Gîrcineanu *nu știe ce vorbește însuși*.

A vroit să spuie ceva și a spus altă ceva, a spus și i-a ramas convingerea că a vorbit în întăiul sens. In toate cazurile înse, noi îl plîngem.

Nu e de mierat că dl. Gîrcineanu, nu știe faptul cu rezeșii și Stefan cel Mare. Profesorii d-sale știu tot atîta carte și tot atît se interesează de a lumina chestiunile, cît și D-sa cînd se măgulea cu speranță de a lumina chestiunea „Patriotismului” prin declamații, neadevăruri, proverbe și anecdote populare obscene. 1)

1) Cu cai de soibul acelor: ce dl. Gîrcineanu are, fie chiar naturali și de ori-ce ce sex nu se scoate dinău nîci țara și nîci chestiuni de soibul acelor ce D-lui și-a pus în gînd să tra'eze.

D-l Lambrior, într'un curs suplimentar făcut în 1879 la facultatea de litere din Iași, pomenesc de acest fapt; estras, dacă nu ne înșelăm, din documentele adunate de Dl. Miteleneu.

Trecem asupra unor puncte din răspuns. Citească-le fie care și va vedea câtă substanță au.

În înalta-i inocență, stimatul conferențiar, crede că faptul preșidenței d-sale ne-a făcut să-l ponegrim așa de grozav (!)

Cine, din lumea universitară, nu știe că *grație numai eristet*, majoritatea, în lipsă de un candidat mai serios, a numit pe dl. Gîrcineanu ca președinte ?

Majoritatea credea înse că d-sa cel puțin va *tăcea*. D-lui nu a făcut aceasta și majoritatea alegătorilor nu aveau destule colțuri, pentru ași ascunde rușinea

Că nu am pomenit de toastul d-lui Gîrcineanu pentru Rege, precum și de discursurile d-lui Bădărău, Bacalbașa, Bianu, Nicolaescu, din preună cu insultele d-lui Rădulescu, lucrul iera foarte natural și dl. Gîrcineanu, dacă s'ar fi „concentrat“ mai mult cînd a cetit darea de samă, n'ar fi comis încă un păcat intelectual. Iată ce ziceam în capul articolului:

„Dacă congresul studenților, din acest an, are o importanță pentru noi, aceasta nu iese de cit din punctul de vedere *literar și științific*.“ Toastul d-lui Gîrcineanu intră oare în domeniul „literaturei și al științei“.

Nu ne puteam ocupa de cit de cele patru conferinți, de poezii și numai de vorbele d-lor Stăuceanu și Mille și acestea încă, numai în cea ce privește știința și literile.

Oh! si tacuisses !.....

Dl. Gîrcineanu, a pierdut și de această dată, ocaziunea bine venită de a tăcea. D-lui nu a ascultat vocea conștiinței și azi mai mult de cit altă dată, lumea zimbînd va zice: „Păcat de dînsul“.

Emil.

STUDIUL ȘTIINȚIFIC AL LIMBEI ROMINE.

(Urmare)

2). Alt fapt care dovedește că e deschis accentuat s'a schimbat în ie iese că în aceleași condițiuni adecă *după labiale, cînd nu urmează i sau e*, e închis se află

prefăcut în *ă*, iar e deschis îl aflăm înlocuit prin *ie* în documentele vechi și în cărțile bisericești.

Exemple de e deschis după labiale:

exbello — <i>zbier</i>	mēdius — <i>miez</i>
pectus — <i>piept</i>	pectus — <i>piept</i>
versum	— <i>viers</i> etc

Exemple de e închis după labiale,

verso — *vârs*, pilus [pop. pelo] — *pâr*.
fētus — *făt*.

Dacă privim cele două feluri de exemple ne convingem că altfelu nu se poate înțelege de ce nu s'a schimbat pretutindenea *e* în *ă* după labiale și de ce tocmai e deschis a ramas neschimbat în *ă*, de cât admitînd prefăcerea veche a lui e deschis și accentuat în *ie*, așa că pe vremea schimbării lui e în *ă* nu se află e pus în contact cu labialele, ci despărțit prin un *i*. În cuvintele *vârs* și *viers* din latinește *verso* și *versum* (pop. verso) nu se află nici o deosebire de cât că *e* din *verso* (verb) iese închis, iar cel din *versum* (subst) deschis și de aceea se și înțelege cum unul a ajuns la *vârs* și altul la *viers*.

3), Schimbarea lui *d* în *z*, *t* în *ț*, *s* în *ș* s'a întîmplat numai înaintea lui *i* romănesc vechiu. Exemple: dico-*zic*, surdi-*surzi*, patimus-*pășim*, toti-*toți*, ursi-*urși*, etc.

Innainte de e s'a întîmplat schimbarea, dacă acel e fusese deschis și prin urmare se prefăcuse în *ie* și prin urmare venise lângă consoana un *i*.

Exemple: septem — *siepte*, etc, *șep'te*.
decem — *siepte*, etc, *șep'te*
texto — *tieso*, etc, *țes*

Fără a admite schimbarea lui e accentuat și deschis în *ie* din timpuri foarte vechi nu putem să ne explicăm formele citate și altele de felul lor.

Tot de această natură mai iese și fenomenul înlocuirii lui *p*, *b*, *m*, *f*, *v* prin *ch*, *gh*, *gn* (pronunțat ca în franțuzește), *h*, sau un felu de *ce*, *ge* sau un felu de sunet asemenea lui *γ* din grecește modern, înainte de *i*.

Exemple:

mi—*gni*, vis—*gis*, vin—*gin*, fir—*hir* (cir)
sapi—*sachî*, albina—*al'gînă*, etc

Tochmai această schimbare sau înlocuire a avut loc tot în aceleași dialecte românești (macedonean și moldovenesc) și înaintea lui *ie* făcut din *e*. Și dacă n'am admite că acel *e* deschis accentuat s'a prefăcut în *ie* n'am putea înțelege de ce nu s'a întâmplat fenomenul înaintea tuturor *e* Exemple:

versum—*viers*—*gers*, ferrum—*fier-her*
medius—*miez*—*gnez*, ex-bello—*zbier*—*zgher*.
pectus—*piept*—*chept* etc.

Înainte de *e* accentuat care a fost închis în limba romană nu aflăm această schimbare. Exemple:

verși, *verde*, *peri*, *meri*, *feși*, *bem*, etc.

De pe aceste dovezi cît și de pe limba documentelor și a cărților bisericești urmează fără îndoială legea amintită la începutul articolului, adică că în limba română *e* deschis și accentuat s'a prefăcut fără excepție în *ie*.

Această lege iese în totul aceeași în limba spaniolă, în limba walonă, etc. În celelalte limbi romane numai *e* deschis provenit din *e* scurt ne urmat de două consoane s'a prefăcut în *ie*; în limba provençală și portugheză schimbarea a existat dar s'a pierdut: *ie* s'a redus iar în *e*. Acest fenomen s'ar părea că s'a produs și în românește, înse numai în limba literară și ieu cred că se va pierde obiceiul greșit de a scrie: *meu*, *fer*, *pept*, etc...

De această lege se folosește dl. Lambrior pentru a lămuri și alte fenomene altfelîu neînțelese și cari pot fi socotite și iele ca dovezi despre existența legii, dacă ar mai fi nevoie de demonstrare.

Iată de exemplu un fenomen care se explică prin ajutoriul legii de care am vorbit: *Grupa ea acc. se prefăce în a după labiale, cînd în silaba următoare se află ă.*

Exemple:

Feată—fată, vează—vază, peară—pară, înveată—învață, beată—bată, measă—masă etc. În locurile înse unde fuseseră în limba romană un *e* deschis care s'a fost prefăcut în *ie*, apoi în *iea* (*ia*), grupa *ea* a rămas neschimbată în *a*. Exemple :

fieară sau *fiară* înse nu *fară*.

pieară „ *piară* „ „ *pară*

miează „ *miază* „ „ *mază*, etc.

Îndată ce cunoaștem legea diftongării lui *e* deschis și ținem samă de dînsa fenomenele cele mai încalcite se arată foarte regulate. Atîta lumină aduce în schimbările sunetelor o singură lege bine hotărîtă ! Îsprăvile nenorociților cari s'au încumătat a străbate în horhaurile limbei fără a fi călăuziți de legi fonetice au arătat în deajuns, că de multe ori e mai ușor ați căpăta nume reu muncind fără metodă, de cît șezînd degeaba.

(va urmă)

I. Nădejde.

Educațiunea intelectuală morală și fizică după H. Spencer.

(urmare).

Din potrivă urmînd cum am arătat noi, aducem spiritului hrana dorită, adăugim pe lângă dorințele intelectuale sentimentele cari firește sînt asociate cu dînsese : încrederea în sine și nevoia de simpatie ; prin urmare din unirea tuturor acestor motive se deșteaptă în copil o tîrie de luare a minții care îi pune în stare a căpăta senzațiuni puternice și complete ; în sfîrșit le deprindem spiritul, chiar de la început, a se ajuta singur, deprindere ce o va păstra în tot timpul vieții.

Lecțiile despre lucruri nu numai că ar trebui făcute altfel de cum se fac, dar ar trebui încă să cuprindă mai multe lucruri de cît cuprind, să fie urmate mult mai mult timp de cît se obișnuiește acuma. N'ar trebui să se mărginească la lucrurile ce se află în casă, ci să cuprindă și pe cele din cîmpuri, din păduri, de pe

malurile mării, etc. N'ar trebui să se sfârșască cu cea întâiu periodă a copilăriei, ci să fie urmate în timpul tinereții, așa ca să se unească pe nesimțite cu cercetările naturalistului. Și aice trebuie să urmăim îndemnul naturei. Ieste vre o plăcere mai mare de cât a copilului când găsește o floare nouă, când prinde o insectă necunoscută, sau când găsește scoici sau pietricele felurite? Ori și care botanist, dacă a avut ocazie de a îmblă cu copii pe cimpuri sau prin păduri, a putut băga de samă cu ce ușurință în parte își la cercetările lui, cu ce aprindere caută plante nouă ca să i le aducă, cu ce luare aminte privesc cum le examinează, cum îi pun sute de întrebări. Cine nu înțelege că simpatizând cu copiii, i-am putea aduce să cerceteze cum trebuie toate calitățile și structura plantelor sau ale scoicelor, etc?

Copilul care cunoaște proprietățile simple ale corpurilor neînsușite va trebui condus, prin același mijloc să cerceteze complet lucrurile ce întâlnește în preumblările zilnice. Și în aceste cercetări copilul va începe prin faptele cele mai simple: la plante, va băga de samă culoarea, numărul, forma petalelor, trunchiurilor și frunzelor; la insecte, numărul aripelor, labelor, antenelor și culoarea. După ce aceste fapte vor fi fost observate fără încetare și complet, se va trece la altele: la flori se va lua aminte numărul staminelor și al pistilelor, forma corolei, etc. Așezarea și fizionomia frunzelor: sînt ele cîte două la aceeași înălțime față în față sau împrăstiate numai cîte una la aceeași înălțime, au codița ori nu, sunt lucioase sau catifelate dințate pe de margini ori dintr'o bucată? La insecte, se vor lua aminte despărțirile trupului, inelele din cari se alcătuește pîntecele, semnele de pe aripi, numărul încheeturilor de la laba, așezarea celor mai mici organe, și fără încetare trebuie să urmăim sistemul de a însuși copilului ambiția de a vedea singur toate proprietățile și de a le afla chiar și el, nu să i le spunem noi. Mai târziu, cînd va sosi vremea potrivită pentru acest studiu, va trebui ca un hatir, să arătăm copiilor cum se pot păstra plantele, așa de prețioase prin cunoștințele cîștigate despre dinsele, și poate, printr'un hatir și mai mare încă, să le dăm aparatele trebuitoare pentru a ține omizile fluturilor noștri cunoscuți ori larvele moliiilor în timpul prefacerii lor până în insecte desăvîrșite. Plăcerea ce se simțeste privind aceste schimbări ieste foarte mare și ține mulți ani și poate îndemna la facerea unei colecțiuni de insecte, tot o dată formează și începutul cel mai firesc pentru studii fiziologice.

Ne așteptăm să ni se zică că prin asemenea lucruri copiii pierd vremea și puterile și că ar fi mai bine să-și scrie temele, să învețe tabla înmulțirii, pentru a se pregăti pentru muncile și treburile ce îi așteaptă în viață. Dacă oamenii ar trebui să fie nu-

mai neguțitori, numai comptabili; dacă n'ar trebui să aibă alte îdei de cît numai despre meșteșugul lor; dacă trebuie să samene cu toții celui ce nu înțeleg altă plăcere cîmpenească, de cit, asta pe o terață fumîndu-și luleaua și bindu-și berea, sau cu nobilul, pentru care pădurile sînt numai niște locuri unde se vinează, care socotește toate plantele selbatece ca buruene, și care împarte animalele în vinat, parasite și vite: atunci, în adevăr iese de prisos a mai învăța altă ceva de cît acele lucruri care ne pot pune în stare a ne umplea punga și hambariul. Dar dacă sînt lucruri mai vrednice de ambiția noastră; dacă lucrurile ce ne înconjoară pot sluji și la altă ceva afară de la a face bani; dacă mai sînt și alte facultăți de exercitat afară de dorințele senzuale; dacă plăcerile ce ne pricinuesc artele, poezia, știința și filosofia au vre o însemnătate pentru fericirea noastră: atunci, iese bine să incurajăm aplecarea firească a copiilor de a lua aminte la frumusețile naturei, de a-i studia fenomenele. Mai mult, printr'o educație așa cum o cerem noi, oamenii vor putea îndeplini mai bine ori-ce ar întreprinde pentru a trăi.

Convingerea că desemnul iese unul dintre elementele educației se întinde pe fie care zi, dovadă că oamenii au început a înțelege mai bine, ce însemnează cultivarea spiritului. Această convingere ne arată că profesorii încep în sfîrșit a urma calea arătată de natură. Silințele ce-și dau copiii de a îmfațoșa oameni, case, copaci, animale—pe placă, dacă nu pot altfel, sau cu plumbul pe hîrtie, dacă li se dă—iese un fapt cunoscut de toți. Cine nu știe cu ce plăcere se uită copiii la portretele și cum caută să facă și iei. Silința copiilor de a desemna lucrurile cari le plac, dă loc unui exercițiu foarte folositoriu, prin aceasta ajung a vedea mai bine și mai complet. Căutînd a ne interesa pentru descoperirile lor în privința însușirilor văzute ale lucrurilor, silindu-se a atrage luarea noastră aminte asupra desemnurilor lor, copiii cer de la noi felii de cultură de care au nevoie.

Dacă profesorii s'ar fi călăuzit de îndemnurile naturei nu numai punînd desemnul între studiile principale, dar și alegeînd metodele cele mai firești pentru a-l predă, ar fi folosit și mai mult. Ce lucruri încearcă mai cu samă a îmfațoșa copiii? Lucrurile mari; cele de colorare plăcută; cele ce le plac dintr'o pricină oare care; oamenii cari le-au pricinuit emoțiuni plăcute sau neplăcute; vacile, cîinii, pe cari îi cunosc foarte bine; casele ce văd în fie care zi. Și ce felii de îmfațoșare a lucrurilor le produce mai mare plăcere?—zugrăvirea. Plumbul și hîrtia le întrebunțază numai de nevoie. Dar o cutie de boale și un penel sînt comori neprețuite pentru dinșii. Nu desemnează vre un lucru de cît pentru a-l boi, și dacă li se dă vre o carte cu litografie și voie

de a le boi, ce fericire! Și ori cît de vrednică de ris s'ar părea metoda aceasta profesorilor cari lasă pictura pentru mai pe urmă și se năcăjesc a învăța pe scolari formele lucrurilor prin exerciții neplăcute de desemn liniar, noi credem că șirul arătat de natură iese bun. Psihologia ne dovedește că întâi se simțesc colorile și apoi formele lucrurilor; și modelele chiar de la început trebuie să fie lucruri reale. Plăcerea cea mare pentru colorii, așa de puternică la copii și care la mulți ține toată viața, trebuie să slujască ca o imboldire firească pentru studiul mai greu și mai neplăcut al formei. Copilul trebuie să se încurajeze cu plăcerea ce va simți zugrăvind, pentru a avea răbdare să facă conturul. Trebuie să încurajăm silințele copiilor de a face chipul lucrurilor cari îi interesează și să fim siguri că va veni timpul cînd vor simți plăcerea a face și pe acele de cari acum nu se interesează. Negreșit că de la început formele ce va da copilul lucrurilor vor fi greșite că colorile vor fi reu așezate; dar nu va face nimic. Nu-i vorba să facă deseme bune, ci să-și desvolte facultățile. Exercițindu-se va putea ajunge stăpîn pe mișcările mînei și acest exercițiu îl va face cu plăcere.

În copilăria cea mai fragedă nu se pot da lecții serioase de desemn. Ce-i de făcut, prin urmare, să oprim silințele de cultură spontanee ce observăm la copii, ori să le încurajăm privindu-le ca niște exerciții folositoare ale puterii de percepțiune și de minuitul instrumentelor? Dacă dînd copiilor gravuri de cele efete, pentru ca să le coloreze, și hărți cu contururi pentru ca să însemneze cu colorii hotarele, nu numai că le aștăm într'un chip plăcut facultatea de a colora, dar le dăm prilej de a mai căpăta vre o cunoștință despre lucruri și despre țeri, oare care ghibăcie la mînuirea penelului; și dacă dîndu-le lucruri plăcute pentru ale imită, desvoltăm într'înșii obiceiul de a imită fie cît de reu lucrurile văzute, se va întîmpla, că atunci cînd va veni vremea de a le da lecții de desemn vom afla că copiii vor învăța desemnul cu mai multă plăcere și ușurință de cît în cazul contrariu.

Din cele ce am spus urmează că socotim greșit sistemul de a pune pe copii să copieze modele, și încă mai greșită metoda unor profesori cari pun pe copii să facă linii drepte, linii cîrbe și linii compuse. Ne pare reu că societatea de arte frumoase a primit pe lista manualelor sale de *Instrucție practică elementară* o carte care iese cea mai rea din cîte am văzut *. Autorul John Bell crede că „a dat elevului un mijloc simplu și tot o dată „logic pentru a învăța desemeul“ și pentru a ajunge la acest scop începe prin definiții ca cele următoare :

1). Să nu se treacă cu vederea că Spencer vorbește.

„O linie simplă, în desemn, este o trăsătură ușoară de la un punct la altul.

„Liniiile, în desemn, se pot împărți în două clase :

„1). Linia dreaptă, care merge de la un punct la altul pe drumul cel mai scurt, precum AB.“

„2). Linia curbă, care nu merge de la un punct la altul pe drumul cel mai scurt : precum CD.“

Și pe acest ton, profesorul spune elevului ce se cheamă linie orizontală, perpendiculară, verticală; cite grade au fehuritele unghiuri, deosebitele figuri formate din linii și unghiuri. Într'un cuvint cartea D-lui Bell îi gramatica formei cu exerciții. Prin urmare sistemul de a pune la începutul unui studiu o analiză sacă a elementelor alungat din studiul limbilor, se arată în al desemnului. În loc de a începe cu cele nehotărîte pentru a ajunge la cele hotărîte, în loc de a porni de la concret la abstract, de la empiric la rațional, se face tocmai din potrivă. Cu mare dreptate s'a zis : a defini părțile vorbirei și a arăta întrebuințarea lor înainte de a face practică în limba, este mai tot așa de nesocotit, ca și a învăța pe copil numele oaselor, așezarea și funcțiunea mușchilor pentru a-i face să poată umbla ori sări. Tot așa se poate socoti și despre metoda D-lui Bell de a da lecții de desemn începind cu definițiile liniilor și figurilor.—Toate aceste amărunte tehnice aduc desgust chiar de la început. După cum învață copilul înțelesul cuvintelor ce aude și fără de dicționar, așa va învăța fără silă ba chiar cu plăcere termenii tehnici întrebuințați în desemn din observarea pieturilor ori a desemnului chiar.

(Va urmă).

I. Nădejde.

Cite-va lămuriri unui Down anonim.

Pentru a vă împlini dorința ce ați arătat prin scrisoarea ce ne ați trimis, vă răspundem cele ce urmează :

I. În privința „Introducerei în științele naturale“.

Fraza de la pag. 6 n'are nemic neînțeles ! În adevăr *moleculele sînt compuse din particule mai mici (atomi) ne lipite unele de altele înse mai apropiete* [aceste particule mai mici, acești atomi] *una de alta, de cît o moleculă de altă moleculă.*

La pag. 46 nu este nici o greșală de tipariu în locul citat : *ceci* în adevăr așa sună mai ales vînturile reci.

Cele zise la pag. 59 nu sînt în contradicere cu cele zise la pag. 60; căci chiar corpurile pe care le numim transparente, nu lasă mișcarea atomilor de eter cu total neîmpiedecată, numai aceea împiedicare foarte puțin simțită cînd corpul nu este prea gros, devine cu atîta mai simțită cu cît corpul este mai gros.— Notați că aceasta este o carte pentru clasa I-ia gimnazială, în care nu putem intra în toate amăruntimile!

Ziceți că nu înțelegeți cum equatorul și meridianele sînt niște cercuri care trec prin centrul Pămîntului?! Vedeți Geometria și vă veți convinge că ceea ce se numește *cerc* în limba matematică nu este tot aceea cu *cercul* din vorba ordinară! *Cercul*, după geometrie, este *suprafața plană mărginită de circumferință*.

La pag. 106 este în adevăr o greșală de tipar, probă că este și îndreptată la *Erată*!

Întrebați ce însemnează *un diametru măsurînd a suta parte dintr'o secundă*? Veți ști că nu este vorba de secundă ca măsură de timp! Este vorba de secundă ca măsură de arc sau de unghi! De asemenea veți ști că diametrele aparente se măsoară prin unghiul format de razele vizuale tangente la capetele aceluiași diametru.

În *Mecanică* se dovedește că corpurî mai mari nu se pot învîrți în jurul altora mai mici.—Despre proba cu pendulul și cu căderea corpurilor mai spre răsărit de verticală, vă voi lămuri cu altă ocazie; căci trebuie de intrat în multe explicații, pe cari nu ne le permite acuma spațiul. De asemenea și în privința celorla despre Lună.

II. În privința Mineralogiei.

Știți ce compoziție are piatra acră? Este un sulfat dublu de sesquioxid de aluminiu și de potasiu unit cu apă, prin urmare din sulfuri putem prepara sulfați etc. ceteți în chimie!

La pag. 68 îi lămuriți fraza că din pricina sulfurei de fier se transformă în sulfați prin absorbirea oxigenului; căldura ce rezultă poate aprinde substanțe inflamabile.

La pag. 76 în loc de *Bacău* ceteți *Buzeu* căci este o greșală de tipar!

Acidul sulfuric oprește arderea corpurilor pentru că este *necombustibil și necomburent* (adecă nu poate arde îel singur nici nu poate întreține arderea altor corpurî!

Lamelară se zice atunci structura, cînd sînt niște fețișoare plane mici înclinate în toate părțile; *laminară* se zice atunci cînd plăcile sînt mai mari, apropiînduse între cît-va de structura schistoasă, cu toate acestea deosebirea nu este așa de însemnată.

Despre diamant se știe din urmă că este cărbune și prin urmare nu se poate confunda cu sulfații! De asemenea la celea-

lalte petre prețioase se spune ce compozițiune are fie care! Cu toate acestea nu-i mai puțin adevărat că trebuia un titlu; înse din nefericire s'a uitat la tipăriu titlul și încă vre o cîte-va rinduri de la începutul pietrelor prețioase. La corectatul cîtor-va pagini de pe unde iese săritura, n'a fost *autoriul* și de aceea greșala a ramas neobservată!

G. N.

DI. Matheescu și ziarul „Paloda“.

Acest domn a găsit de cuvîntă a nu primi „Contemporanul“, n'avem se înțelege nemic de zis pentru această; dar D-sa a găsit de cuvîntă a ne da lămuriri în privința pricinii ce l'a făcut să nu poată fi abonat. Pe banda numărului respins ne-a trimis un feliu de scrisoare și nemulțămît cu atîta a pus'o și în „Paloda“, ziar care iese în Birlad. Iată ce a cîștigat în No. 49 de la 1 Ianuarie 1882:

„Lunea trecută se vedură, în mânele curierului, scrise pe „banda „Contemporanului“ vorbele următoare:

A se înapoi redacțiunei:

a). Pentru-că limba acestei reviste este plină de barbarisme,
b). Pentru-că redactorii seî impunū vorbelor române pronunția jidovescă din Târgul Cucului sau pe pre țermurile Bahluiului și ale Cacainei; și în fine,

c). Pentru-că avură aroganța de a presința această revistă publicului cu o ortografia individuală și absurdă, în-timpu-ce avem în țera o ortografia modelū și rațională: ortografia Academiei române.

(ss) D. Matheescu [Profesorū]“

Am primit de la Birlad de la prietenii noștri mai multe numere din „Paloda“ și între altele un revaș în care ni se spune că DI. Matheescu iese profesor de limba greacă la liceul din Birlad. Ne se spune mai mult, adecă că Domnul profesor are obiceiū de a veni pe la școală a rare ori fără să fi făcut numeroase închinări cu păharul, așa că în timpul clasei spune numai lucruri de ris și cîrtește pe elevi. Domnii cari ni-au scris ravașul ne mai spun că studiul limbei grecești s'ar afla la liceul din Birlad în starea cea mai tică-

Io a s ă , tot o dată aflăm că Dl. Matheescu a fost călugăr la muntele Athos și că l'a chemat D a m a s c h i n . Noi nu avem nimic de zis, ne pare înse reu că se pot încuibă asemenea oameni în școalele noastre și dăm loc unei Epigrame inspirată unuia din colaboratorii noștri.

Văzurăm mai dăunăzi în *Paloda* 'nserat,
Și cred că știți anume de cine e semnat,
Un scurt articol care e scris cu șic de tot
De Damaschin vestitul, dar ieu așa socot.
Că-i prea pe apucate, dar nu-i nemic de zis.
In crișmă se'nțelege că nu e loc de scris.

Ghedebe

Ca oameni doritori de a ne îndreptă din greșelele ce avem am cetit și noi numărul din „Paloda“ pentru a cunoaște cum va fi fiind limba cea ne jidovită și fără barbarisme de care vorbește ilustrul Damaschin și iată ce fraze am găsit în foileton:

„Rațele apunânde ale soarelui, cari înroșiau fația unui bătrân, care a fost ă atenționat ă în lucrul ă seu.“

„Suflarea aerului căldșor ă , ce trece prin cărămidile roșie ă acoperemintelor ă de case și hornele ă ale sobelor întra cu libertate, etc. . . .

„Rămă și țele talentelor ă se ă naturale, mărtaisea, că în tinerețele se ă a fostu unu barbatu f ă rte frumosu.“

„Piciorulu lui ă abia se vedea că calca dușameaua camerei se ă , parcă ă a fost ă t ă m ă se nu consume pantofii.“

„O mantia c ă s ă t ă cu firu de matasă, care dovedea o utilitate de mulți ani.“

„Unu directoru ă alu Teatrului, nu de p ă nde în sine; nu p ă te fi esact ă ;“

„Simt ă o j ă n ă ,“

„Acesti bani sunt cele d'ântăiu, care c ă știgu în viața mea.“

„Nici o pată, nici o greșală există în ele.“

„Pentru ce se plătiți la mine mai mult ă , pe c ă t ă și la alți plătiți totu prețulu acesta ?

„Așu fi fericitu dacă eră toți așa de esacti ca D-voastră.“

„Nu trebuie să ne des p ă r ă m ă din providența.“

Apoi „aselulu“, „preză de tabacu“, și „Și ă încredințatu D ă m n ă Krumb, la D-lu Kela y speranțele, etc.

Din aceste citații urmează că foiletonul iese scris de un jidov și în adevăr cea mai curată limbă jidovească, cum arată citațiile alese dintre cele mai cu coarne.—Apoi chiar articolul de fond tot din o asemenea mină iese

În adevăr articolul de fond ne spune de luptele singeroase ce a suferit omenirea până când a înțeles că din cult și religione să nu facem o armă de luptă unul în contra altuia, etc, și mai jos numeră și recunoașterea acestui adevăr între faptele întâmplate în cursul anului expirat 1881, prin urmare se cunoaște ce felu de nație va fi fost autorul articolului. . . .

Despre monstruoziități nu ne putem plinge, iese plin articolul. Auziți: „töte naționalitățile se compun din unulu și acelașu „elementu de omenire.“ Ce va fi oare „elemente de omenire“ ?

Apoi „dar trebuie să fimu liberi, să nu mai fimu legați în lanțurile a ut o n o m i e i, care s u g r u m a s e brațele poporului român u purtându-le.“—Frumos de tot !! Dl. autoriu nu știe ce înșamnă a u t o n o m i e. Noi nenorociți de pe țermurile poetice ale Bahluului credeam că autonomia înșamnă n e a t î r n a r e, Dl. din vechea „Paloda“ ?! crede din potrivă, să-i fie de bine.

Apoi ascultați încă ce s'a mai întâmplat și noi nici nu visam: „Balsamul libertăței u n d ă l a s ă și în România.“ !! ?!

„Independența regatului român u la începutu a fostu recunoscută mai de tot un i v e r s u, afară de vecina noastră Austrie.“

Din păcate și spiritist de vreme ce știe că și în planetele din jurul lui S i r i u s și A l d e b a r a n a ajuns vestea proclamării regatului român și mai mult încă, că a fost și recunoscută independența regatului, se vede că Domniș de la „Paloda“ primesc prin vre un „mediu“ corespondențe din tot universul. Ferice de dînșir !!

Dacă aș avea vre o idee de chestiunile politice și sociale, etc. aș întrebă pe Redactorul Palodei de ce vorbește de i n d e p e n d e n ța r e g a t u l u i, pe când noi știm că s'a proclamat i n d e p e n d e n ța p r i n c i p a l u l u i și mai tirziu principatul independent a fost prefăcut în regat; dar cei de la „Paloda“ vor fi specialiști în asemenea lucruri, de vreme ce s'au apucat să formeze în toate privințile o opinie publică luminată, cum zice „Corespondența princială de 15 ori într'un singur articol.

Destul, ba și prea destul nu mai trebuie să vorbim de „Paloda“ și de colaboratoriș ier să mai atingem mai bine puțin pe Dl. Motheescu.—Rugăm pe prietenii noștri din Birlad să ne trimată numerele în care se află traducerea lui „Toxaris“ de Dl.

Matheescu, ca să-i admirăm limba; și gramatica D-lui Burlă în dreptăta de Dl. profesor Matheescu, pentru ca să vedem dacă în adevăr prostii vor fi fiind cele socotite astfel de D-sa.

Verax.

Cei dintâii locuitori ai Europei după d'Arbois de Jubainville.

Indoeuropeenii

(Urmare)

Până aici am arătat popoarele cari au locuit în Europa înainte de venirea Indoeuropeenilor. Aceste popoare au fost înse învinse și supuse de năvălitori veniți din Asiea și pe ruinele puterii pelasgice și ibere s'au așezat noii veniți. De sigur că masa popoarelor cucerite n'a fost nimicită, ci numai supuse sau robite, încât putem zice cu siguranță că locuitorii de acuma ai Europei sînt poate în cea mai mare parte din popoarele cele mai vechi de cit indoeuropeenii.

Indoeuropeenii în cele mai vechi timpuri, înainte de despărțirea lor, locueau la nordul Persiei și a Afghanistanului de azi în basinul Oxului și Iaxartelui, între lanțul Hindu-Kohului care îi despărțea de basinul Indului, Bolor care îi despărțea de Asiea centrală, și Uralul dincolo de cari Finejii stăpîneau cea mai mare parte din Europa.

Limba ce o vorbeau Indoeuropeenii sau Ariii în țara lor nu se mai vorbește acuma nicăeri de nici un popor, îi o limbă moartă, dar a lăsat o mulțime de fiece cari s'au păstrat mai mult sau mai puțin pînă în ziua de astăzi. Mai bine încă ar fi să zicem că limba ariacă s'a schimbat feliurit și dezbinat într'o mulțime de limbi cari cu toată deosebirea lor se asemănă destul pentru a ne dovedi înrudirea.—Intocmai după cum din cercetarea limbelor romane, franceză, provențală. spaniolă,

portugheză, italiană, etc, etc, se vede că toate sînt rude și că s'au format din aceeași limbă și cum din cercetarea limbelor romane s'ar putea reînvia limbă latină populară acuma moartă și s'ar cunoaște gramatica și cuvintele ce le avea, tot astfel s'a făcut și cu ficele Limbei ariace: *Sanscrita, persica veche medica, elină latină, celtă, germană, slavă, li'naniană, etc.* și s'a restabilit până la un punct limba ariacă, așa că un învățat a îndrăznit să-și scrie o fabulă în acea limbă moartă de mii de ani!! Acest fapt mareș se poate asemăna cu reconstruirea lumelor animale, vegetale, etc. din perioadele geologice trecute. După cum prin cercetările conștiințioase ale geologilor putem să ne închipuim cum ieră o regiune oare care cu milioane sau cu bilioane de ani mai înainte; astfel prin cercetările limbistitor auzim o limbă de mii de ani moartă și din care n'a ramas nimic scris. Și încă reconstruirea limbei ariace iese mai grea de cît a lumilor trecute, pentru că lumile trecute ni le închipuim de pe remășițele animalelor și vegetalelor ce trăiau pe acea vreme, etc. pe cînd limba ariacă trebuie să o aflăm de pe formele trăitoare acuma în limbile ce s'au format dintr'însa! Mai bine am putea asemăna reconstruirea aceasta cu acele încercate de Haeckel și alți transformiști. În adevăr aceștia încearcă a stabili cum ierau, de pildă, cele întâiu mamifere înainte de a se fi desfăcut în atîtea și atîtea feluri.

Și în acest caz reconstruirea se face asemănînd urmașii acelor mamifere primitive și căuțînd din ce formă mai simplă s'ar putea explica organele tuturor. Dar și această reconstruire a tipului unor clase de animale sau de plante iese mai ușoară de cît a limbei ariace sau a altor limbi stînse, pentru că naturaliștii pot observa și desvoltarea embriologică a mamiferelor și de pe această desvoltare, care iese o istorie prescurtată a desvoltării mamiferului studiat se poate ușor afla tipul din care toate se trag.

Orî cum ar fi înse învățații au cercat a se folosi de cunoștințele strînse în privința limbei ariace și au schițat civilizația primitivă a Arieniilor. Iată cum o arată pe scurt Dl. d'Arbois de Jubainville :

Familia monogamă se află la Arieni, bărbatul se cheamă *pati* „stăpîn“ și soția *patnia* „stăpînă“. Tatăl se mai cheamă, *patur*, „apărătorul“, și mama, *matar*, „cea care cugetă și cîrmuește.“ Fiiul se cheamă *sunnu* „cel care produce copii; ficia, *dhughtar*, „cea care dă lapte“. Fiiul și ficia sînt priviți ca întemeetorii ai altor familii.

Fratele se cheamă, *bhratar*, „cel ce sprijinește dă ajutoriul.“ Ieră cunoscut numele socrului, *svakura* și al soacrei, *svakru*, nume care arată respectul ce se dădea acestora, căci însemnă „stăpîn înrudit“ și „stăpînă înrudită“. Femeea văduvă se numea *vidhava*, adecă „despărțită.“

Toate aceste nume aflate în limbile formate din cea arcaă dovedesc, că familia ieră așezată și monogamă.

Arieni nu locueau în corturi, ci în case. Casele le făceau de lemn, *daru* și se aflau într'însa grinzii, *taks* și stîlpi cari le sprijineau *stambha*.

Arieni aveau regi, numiți, *ragan* sau *rag* ceea ce însemnă „cel ce cîrmuește și strălucește“, se mai cheamă *vikpati*, „stăpîn peste o grupă de case.“ Intinderea în care stăpînea regele se cheamă *ragia* și ordinele sale *ragta*.

Arieni aveau idei despre proprietate. „*Ik* însemnă „a posedă,“ *apnas* „proprietate, ceea ce are cineva.“—

Dar cel mai însemnat lucru ce posedau oamenii ierău vitele, *paku*, de la *pak* „a luă“. Animalele domestice ierău mai toate cunoscute. Duceau vitele la păscut, *pa*; la imășe, *ag-ra*; le închideau în șuri, *bhansa* și în ocoale, *mandra*. Calul se cheamă *ak-va* de la *ak* „a merge iute,“ caii trăgeau trăsurile înjugați, jugul se cheamă, *yug*, *yuga*, trăsurile sau carele se cheamau *rato*, dar nu se cunoștea călăritul. Vacele ierău foarte numeroase

și se numeau *vaka* sau *gau*, „cea care rage,” taurul se cheamă *uksau* și în general vacile și boii se numeau *staura*, „puternic” Vacă cu lapte se cheamă *dhuina* de la *dha* „a suga”. Vițelul se cheamă *vatasu*, ceea ce înseamnă „de un an” de la *vatas*, „an”—Porcii încă erau cunoscuți și se numeau *sau*. Oaia se numea *avi* și mielul, *varana*, capra, *aga*, „sprintenă” *skaga*, „săritoare” și țapul *bhuga*. Cinele se numea *kuan*, „puternicul” sau „folositoriu” de la *ku* „a fi folositoriu, puternic”. Dintre păseri cunoșteau gînsca, *ghansa*, de la *gha*, „a căscă.”

Cunoșteau albinele, *bha*, de la *bha* „a face zgomot;” mierea numită *madhu*, care înseamnă și *hidromel* o băutură spirtoasă făcută din miere.

Mulgeau vacile, caprele și oile și ungerul se cheama *duhar*. Laptele forma o parte însemnată din mîncările lor și se cheama *dhadka*. Se mîncea și carne, pe care o fierbeau sau o frigeau, în adevăr carnea crudă se cheama *kravas*, de la *kru* „a rîni;” a fierbe se zicea, *pak*, focul se numea, *agni*, a frige, *bhary*, și cărbunii pe cari frigeau *angara*; chiar știeau a pregăti oare cari mîncări fierte numite *yusa*, de la *ya* „a amestecă.” Dintre animalele selbetece se pare că numai iepurele se vîna, numele lui ieră, *kasa*.

Agricultura ieră foarte neînsemnată, cuvîntul *yava* se întrebuițează cu înțelesul de roade fără deosebire, dacă se cultivase pămîntul ori nu. Ieră un instrument de lucrat pămîntul înse, numit *varka*, de la *vark* „a sfășiea”, dar nu se știe cum ieră făcut și dacă se cunoștea plugul. Secerea se numea *rava* și ieră, prin urmare, cunoscută. Știeau a sfărma (*pis*, *mak*) grîul și a face turta, *purana*, după alegerea grăunțelor de grîu rămăneau paile, *para*.

Arienii nu umblau goi, *nagna*, ei se îmbrăceau, *vas* cu lînă, *varna*, pe care o torceau cu fuse, *tarkta* și firele, *tana*, le țesau, *va* sau *vi*. Din țesătură își făceau strae, *vasana*, *vastra*, *vasman*. La gît aveau colane

mani purtau încingători. Cunoșteau aurul, argintul și arama. Aveau topoare unele de piatră, altele de bronz. Fabricarea instrumentelor de piatră nu iera așa de însemnată. Aveau căruți cu roate. Caii și boii se înjugau, pe apă imblau cu bărci minate cu vișele, dar nu aveau vase mari cu cîrmă, catarg și pinze.

Făceau oale, căldări. Oalele aveau cozi și de pe numele oalelor *cumbha*, care înșamnă și *tidvā* de om se pare că și la dinșii iera obiceiul cunoscut de Galii și de Germanii de a bea din vase făcute din *tidvele* dușmanilor învinși. Arieni purtau războaie, *kura*, aveau săbi, *ansi*, săgeți *isva*, arce la cari coarda iera de vînă adecă de tendon de bou. Aveau orașe întărite numite *pari*.

Arieni credeau în ființi nemuritoare, *an-marta*, într'un D-zeu al ceriului și al luminei, *Diaus-pitar*, adecă zeul tată. Ceea, ce se potrivește cu ideea lui Spencer, că zeii sînt duhurile strămoșilor puternici adorați. Arieni mai cunoșteau și alți zei mai inferiori și îi numeau *daiva*, credeau în duhurile rele *drugh* sau *dhvar* și în vrăjitori cari iera un feliu de preoți primitivi.

Arieni aveau idee despre glorie, aveau prieten *sakia*, știeau de crime *agas*, de pedepse *kaina*, de rușine, *trapa*.

Aveau sistemul zecimal de numărare, numărau până la sute; anul îl împărțau în trei anotimpuri: primăvara *vasra*, iarna, *ghima*, vara, *sama* și în luni egale cu timpul mișcării lunii sau mai bine cu al fazelor.

Cam pe la 3000 înainte de Hristos Indoeuropenii se despărțiră în două: O parte se strămută în regiunea Uralului această grupă o vom numi grupa europeană, altă parte locui pe poalele apusene ale Bolorului și pe cele nordice ale Hindu-Kohului; apoi se întinse la sud de Hindukoh, până pe unde iese acum Cabulul și înspre apus până la sudul mării caspice. Acest popor se numea singur pe sine *Arya*. Acești *Arya* s'au despărțit și iei în două: O parte apucă în valea Gangelui și cu-

ceri India, ceialaltă cuceriră Iranul, alungară pe Fenicienii de lângă golful persic și chiar năvăliră în Mesopotamia pe la 2500 înainte de Hristos și cuceriră Babilonia. Grupa europeană cam în același timp părăsi Uralul și se așeză în mijlocul Europei între marea Baltică, Rin, Dunărea, Niemen și Dniepru. Rinul se pare că îi despărțea de Iberii, spre resărit vor fi fost mărginiți prin o linie dela Koenigsberg înspre Crimeea, adecă prin linia dincolo de care nu mai crește fagul. În adevăr poporul european primitiv cunoștea fagul și-l numea *bhaga*, ba chiar se hrănea cu jir, căci *bhaga* în-samnă „ceea ce se mînîncă.“ Așa dar locuința primitivă a grupei europene înainte de a se despărți ieră regiunea fagului întru cît-va.

(va urmă).

I. Nădejde.

RESPUNS D-LUI Z (ALITER M. P.)

Scumpul meu Domn! Dați-mi-voe să mă mîier de pretenția D-Voastră de a ne sili să publicăm sau tot, sau nimic din cele ce ni se trimet. Cum?! Nu ne dați voie să găsim din șese epigrame trimese numai trei bune de publicat? Apoi nu trebuie să credeți că forma epigramelor D-voastre ieste corectă așa de tot. Spre dovadă ieată greșeli de accent în epigramele publicate:

Te'nvidiez din suflet, a Driscule poete,

Ce într'un act scrii drame și'n patru canțonete, etc.

Că'n librării din marfa-ți nici două dramuri nu-s, etc.

Prin urmare trei greșeli de accentuare în epigrama intitulată de D-v. „*Discu epuisat*.“ Apoi *ce*, pronume relativ, nu se poate întrebuință cu antecedentul nume de ființă, altă greșală de formă. Cît despre fond să nu credeți că nu știm că ieste luat din franțuzește.

În „*Moartea lui Samoilă*“ găsim „*Dămnezeu*“ acent nu toc-mai la loc, pe cît mi se pare și destul de „necorect.“ În epigrama 1-ia nepublicată găsim: *cónediū, fėerii, rėcomand*, apoi *ignorat, gentile*. În epigrama 2-a de asemenea nepublicată *nórocire* și ca întorsătură românească:

Ce norocire! cazul în codice nu-i pus,

Căci altfelii știu tu unde, o Chiz, ai fi tradus.

A fi tradus înaintea unui tribunal mi se pare cam ciudată limba românească, dați-ne voie.

Cît despre „*repusă*“ nu cred, că ar putea fi vre o dată socotit ca cuvînt românesc, cu toate demonstrațiile metafizice ce aduceți. Mă prind să aduc asemenea dovezi pentru *anuzerisi*, *glisai*, etc....

Mai serioasă iese chestia, dacă am făcut reu sau bine punînd „*Friscul*“ în loc de „*Driscu*“ și dacă mania „*comico-filologică*“ a Bucovinenilor, după cum vă place a o numi, teste comică în adevăr.

Ieu cred că numele proprii ca *Bolintineanu*, *Ionescu*, *Arămescu*, etc, sînt forme articulate sub forma populară cu *u* întreg în loc de *ul* ca și în *ursu* în loc de *ursul*, etc, etc. Mă sprijin pentru aceasta pe legea păstrării lui *u* final în limba rîmînă. Legea sună așa : **u** final se păstrează fără nici o schimbare, cînd înaintea lui se află **l** sau **r** precedat de o conșană nelimbăla precum : *afu*, *nețru*, *socru*, *acru*, etc. Acuma, luînd ca mijloc de cercetare regula sau legea citată, să vedem de sînt articulate sau nu numele : *Ionescu*, *Arămescu*, *Andriescu*, *Iancu*, *Driscu*, etc. Nearticulate nu pot fi, căci în acest caz n'ar avea *u* la urmă, cum n'au nici adiectivele : *munteanesc*, *moldovenesc*, *românesc*, *muntean*, etc, deși *u* final s'ar fi aflat în același condiții. Cuvintele ca *Bolintineanu*, *Ionescu* sînt adjective articulate cu forma populară și din neștiință au fost primite în limba literară cu *u* în loc de *ul* și ieu socot că va trebui să facem ca „*maniicii*“ din Bucovina, cum aveți bună voință a numi demnia-voastră pe cei cu obiceiul de a articula la nominativ și la acuzativ nume proprii ca *Arămescu*, etc.. Nu trebuie să uitați că acest obicei se întilnește și în documentele vechi de exemplu : *Radul*, etc. Cît despre numele proprii în e, aceste nu se articulează.

Vedeți, stimabile Domn Z, că din iubire oarbă pentru copiii D-Văstre v'ați încercat reu și ați dovedit, că deși profesor de limba rîmînă, dar tot nu cunșateți măcar metoda științifică de a trata chestiunile. Faceți parte din școala acelor gramaticari, cari socotesc ridicul și nebușesc ceea ce se zice în alte dialecte românești afară de acela cu care s'au deprins din copilărie. Fiți, vă rog, mai băgătorii de samă altă dată.

X.

ÎNCĂ UN ÎEPURE!

Bravo Telegrafului!! a prins un îepure gras, ba încă și decorat cu „*Bene-merenti*“. Se vede că Dl. Ministru a hotărît să înfierceze cu „*bene-merenti*“ pe toți plagia-

tori. Sistemul nu-î tocmai reu. Am putea zice că am ajuns acolo unde vroea nu ştiu care fabulist, cînd dorea să fie văzute urmele de tâlhari, adăugînd cu multă judecată că în asemenea caz *urme de ac-stea s'ar vedea și pe la curți mari!* Dacă am putut înțelege pe Domnul Ministru, ori cine va mai fi cel ce împarte „bene merenti“, vom putea să cunoaștem, mulțămită decorațiilor, pe plagiatori!

Cu mîna în sac s'a prins Dl. Emanoil Grădișteanu, președintele curței de compturi, care a publicat fascicula întâea din opera întitulată: *Studii asupra comptabilității publice în România.* Această operă a fost înse copiată de pe *Etude sur la comptabilité publique en France.* 1877 Paris. Editura lui Dentu.

Deosebirea, după cum ne arată texturile puse în față, iese numai în înlocuirea cuvîntului *France* prin *România* și alte amănunte.

Dl. Clergier poate să se bucură că și-a găsit un cetitoriu zelos în România în persoana D-lui *Em. Grădișteanu.*

Autoriul acestei notiți din „Telegraful“ încheie cu fraza următoare: „S'au dat multe decorații și medalii, până a se face abuz de iele; dar dacă s'a dat cui-vă *Bene-merenti* mai cu drept și mai cu rezon, apoi s'a dat D-lui Grădișteanu.“ —

Da! Se înțelege trebuia să-î dea D-lui Grădișteanu și mai multe medalii de o dată, trebuie să se aleagă o dată ceata plagiatorilor dintre ceilalți scriitori!-

Reu de tot, a început goană'n regulă în potriva sărmanilor plagiatori și adevă, zeu, de ce nu i-ar lăsa'n pace, își cîștigă și iei pînea cum pot, săracii. Ce vroiti să iee ciomagul, ori (mai bine ar fi atunci oare?!) să între în banda lui Pletosul?!
Verax.

NOUĂTĂȚI ȘTIINȚIFICE

Dl. *Schutzemberger* vroind a analiza deosebite fe.

liuri de petrol din Caucaz a ars, după cum se obișnu-
ește. petrol în oxigen curat și uscat. Petrolul care se
compune din *carbon* și *hidrogen* se preface în *acid car-*
bonic și *apă*. Din greutatea acestor produse ale arde-
rei se poate socoti cât carbon și cât hidrogen se află
în cantitatea de petrol arsă. Care nu fu mierarea lui
Schutzemberger, cînd văzu că suma greutății carbonu-
lui din acidul carbonic și a greutății hidrogenului din
apa produse prin ardere iese mai mare de cât greuta-
tea petrolului!

Această întimplare iera prea ciudată pentru a nu
pune în micrare pe un chimist așa de încercat ce Dl.
Schutzemberger. Pentru a se încredința, dacă nu cumva
se va fi întimplat vre o greșală a făcut o mulțime de
experiențe nu numai cu petroluri din Caucaz, dar și cu
alte substanțe compuse din carbon și hidrogen, pre-
cum benzină și altele. În toate cazurile înse suma greu-
tăților carbonului și a hidrogenului, socotite din acidul
carbonic și din apa produse prin arderea în oxigen, s'a
găsit mai mare cu o sutime sau o sutime și jumătate
de cât greutatea petrolului întrebuițat!!

Pentru a dovedi că acest rezultat nu se datorește
unor greșeli s'au făcut experiențe tot cu petrol din Cau-
caz și cu benzină, înse le-au înfierbîntat mai întăiu cât va
timp cu *sodiu* sau cu *aramă*. Petrolul sau benzina ast-
feliu tractate n'au dat aceleași rezultate ca petrolul na-
tural, suma carbonului și a hidrogenului s'a găsit tocmai
cît greutatea petrolului ars!!

Ce să zicem în față cu asemenea rezultate? Mai
bine ar fi să așteptăm ce va afla comisiunea însărcinată
de societatea chemică din Paris; dar dacă faptul se va a-
deveri, atunci va trebui să zicem ca Redactorul scrierei
periodice „Revue scientifique“, că compoziția apei și a
acidului carbonic, socotită după formulele H_2O și CO_2 iese
greșită, că adevăratele proporții în cari se combină aceste cor-
puri nu sînt așa de statornice cum se crede. Prin urmare s'ar
putea ca în apă sau în acid carbonic să fie mai puțin hidro-

gen și acid carbonic de cât arată formula. Ca sprijin pentru această idee aduce autoriul notiței din „Revue scientifique“ legea lui Mariotte care multă vreme a fost socotită ca matematică adevărată, acum însă se știe, că nu iese mai nici un gaz al cărui volum să se schimbe în raport invers cu epăsarea suferită.

Această explicație orî altele și mai adînci se pot da pentru acest fapt, dar să așteptăm mai bine pîn ce vom ști ce va fi hotărît comisiunea mai sus pomenită.
T. U.

NOTA *K. DIN CARTEA DLUI VIZANTI

Intitucată Veniamin Costaki 1881.

Dl. Ștefan Păltinescu ne atrage luarea aminte asupra unei greșeli, dacă nu mai reu ceva, făcută de Dl. Vizanti în această notă aflată la pagina 109. Dl. Vizanti ne spune că unchiul D-sale Gr. Vizanti venit în țară la 1804 și mort la 1842 a jucat un rol foarte mare în reformarea sistemului muzical vechi.

Inainte de toate nu e adevărat ca acel Vizanti se numea Grigori, numele lui țeră Gheorghe, apoi n'a murit la 1842 ci la 1858 și se află îngropat la Sfintul Spiridon. Ori cine poate să vadă piatra pusă la mormînt de rudele mortului, pe care se vede și data morței, chiar luna se știe, 16 Noemvrie.

Gh. Vizanti sau mai adevărat Paraschiadi cum îl vedem iscalit și lumit de contemporanii lui, d. e. de Dl. Dim. Suceveanu în Idicmelariu. nu iese nici unul Dlui Vizanti, nici vre o altă rudenie a D-sale. Povadă scra lui Gh. Vizanti care trăește și e soția D-lui Ștefan Păltinescu acum protopsalt la sf. Spiridon; Ll. Păltinescu, cu care împreună a locuit mai mult timp Gh. Vizanti și care nu știe să fi fost vr'o înrudine între acest Vizanti și Dl. Andricu Vizanti tatăl D-lui profesor Vizanti; Dl. Postelnic Manolachi Drăghici carele cunoaște foarte bine și pe Gheorghe și pe Andricu Vizanti; Dl. Theodor Vasiliu Cristescu fost director la Mitropolie în timpul lui Veniamin, apoi o mulțime de Archiereii bătrîni cari au cunoscut foarte bine pe protopsaltul Gh. Paraschiadi zis și Vizanti, mărturisesc tot așa. Lista acestor persoane o avem în mînăși de va fi nevoie vom și publica-o

Dl. Păltinescu ne spune și cînd a venit în țară tatăl D-lui Vizanti. În orî ce caz Gh. Vizanti nici n'a fost însurat și prin urmare n'a putut merge cu familia la Odesa, cum zice Dl. profesor Vizanti.

Dacă Dl. Vizanti nu știe istoria părintelui D-sale bine voia să a ascultă ce zice Dl. Postelnic Manolachi Drăghic:

„1. Cu Andricu croitorul am făcut cunoștință în Odesa la 1821, fiind el emigrat cu alți Greci, nu din Moldova, ci din țara grecească.

2. El în companie cîntă foarte frumos din neiu.

3. După așezarea Domniei lui Ioniță Sturza venind Andricu în Iași și ca strein ne cunoscînd pe nimene, a apelat la mine ca să-i dau strae de lucru și să-l recomand pe la boeri ca maestru croitoriu de strae lungi, zicînd că el în Tarigrad ar fi fost *Chiurci-Bayâ* (croitoriu domnesc mare). Ieu i-am dat de lucru, l'am recomandat și pe la alți boeri și a lucrat meșteșugul croitoriei pînă la Domniea lui Mihail Sturza, cînd a fost rînduit privighitoriu peste facerea șoșelelor.

4. Nicî de la Andricu carele acuma se făcuse om de casa noastră, nicî de la alții nu am auzit să fi avut Andricu tată sau altă rudenie pe Gheorghe Paraschiade Vizanti protopsaltul Mitropoliei

5. Andricu cînd a venit în Iași avea femei greacă cu care a făcut trei copii, în urmă despărțindu-se de iea a luat în căsătorie pe Sofica, fiica unei femei tot de casa noastră, cu care a făcut trei copii: Iorgu, Andrei Profesor și Rozina.“

Apoi Dl. autoriu mai atribuie lui Gh. Vizanti lucrări muzicale pe cari nu le-a făcut și această *greșală* (?) o face necitînd în complet o bucată din „Buciumul român“ anul 1875 pag. 466 dintr'un articol al D-lui Păltinescu intitulat *Musichia*.

Iată și bucățele spre compărare :

Dl. S. P.

Dl. Vizanti.

Lucrările muzicesci lasate de Gh. Vizanti sunt: polieleul lui Nichifor transmis pe psaltichia cea nouă, care mai în urmă fu transmis în limba romînă de D. Suceveanu. Imnu pentru hramul catedralei vechi Strateniea (intrarea în biserică), care în românește Iară-și de Dl. Suceveanu fu transcris. Un acsion pentru înălțarea Domnului, bucată extraordinară de ritmu și armonie. Aneaxandare pentru privigheri și serbătorii mari. Răspunsuri la sf. liturghie, făcute în stilul muzi-

Lucrările muzicale lasate de dînsul sînt: **Polieleul lui Nichifor**, transmis pe psaltichia cea nouă; **Imn pentru hramul catedralei vechi, Strateniea** (intrarea în biserică); **Un axion pentru înălțarea Domnului**, bucată extraordinară de ritm și armonie. Cîntarea de Floca, **Arătatu-s'a a dîncul isvórelor**. .. pe care dacă n'o elata, dăpre mărturisirea contemporanilor nu mîlăcă paștele în tîcniță. **Anaxandare** pentru privigheri și serbării mari; **res-**

chisă rusești, asemenea încă mai multe lucrări muzicești încă ne- terminate.

punsuri la sf. Liturghie făcute în stilul muzicisă rusești; asemenea și alte lucrări muzicale.4).

Ieste de luat aminte întâiu; că se lasă bucăți din partea citată, de unde urmează că cetitorii vor crede că Gh. Vizanti a făcut lucrările în românește și se trece cu vederea meritele D-lui Suceveanu care le-a tradus; că se atribue tot lui Gh. Vizanti cîntarea „*Arătat-u-s'a adîncul iscōrelor*“ pe cînd în bucata citată nu se spune nimică despre acestă, așa dar se pune sub autoritatea unui om special, Dl. Păltinescu, se dă ca zise de dînsul vorbe cari nu se află în bucata citată și prin aceasta se face ceea ce se numește *un fals*; Cîntarea de care e vorba nu e *compusă*, nici de Gh. Vizanti nici de Dl. Suceveanu această cîntare ieste o cîntare națională moldovenească, pusă pe note de Dl. Suceveanu, cum se poate vedea în Idiomelariu din 1875 vol. II. pag. 82-

Ca închiere zicem, dacă pentru lucruri așa de aproape de noi se spun asemenea monstruoziități, atunci ce se mai așteptăm cînd ni se va spune despre lucruri petrecute cu sute de ani mai înainte?! Cite greșeli nu vor fi cuprinse și în viața lui Veniamin Costache. Ar fi de dorit, ca să nu lese bătrînii cari cunosc lucrurile, să se înrădăcineze asemenea greșeli. Cred că în curînd vom avea de zis cite ceva și despre viața lui Veniamin.

Rugăm pe Dl. Vizanti să bine voiască a se apăra, colōnele „Contemporaniului“ fi sunt deschise, noi căutăm numai adevărul.

Verax.

BIBLIOGRAFIE.

Taerea boerilor la Tirgoviște sub Mircea II.
Dramă în 5 acte și 3 tablouri de Ioan P. Bancov Craiova 1882. Broșură de 104 pagine format mare în 8°
